

Any I

N.º 1

PORTANTVEU DELS «ESPLAIS»

PRESENTACIÓ:

Un més de la colla que vol fer chor en el magne concert armònic de la premsa catalana, una publicació més que s'ajunta a la gran munió de publicacions de nostra parla per a fer oïr els clams d'una joventut freturosa d'engrandiment, d'una joventut que no sent l'afadigament, que mai defalleix, perquè té un ideal que l'esperona, un present que l'ennobleix, un pervindre que l'afalaga.

Som empordanesos que vol dir francs, castellanins que vol dir magnànims, catòlics que vol dir homes de conviccions. Guia nostra ruta la noblesa d'ànim, el respecte per tothom, i el ressorgiment de nostra pàtria. Estimem la cultura, l'esport, l'esbarjo i l'excursionisme. Volem la purificació de nostra parla per a la dignificació de nostre nom.

Fugim de tota política que sembri l'odi, perquè divideix, cerquem la pau símbol d'amor, perquè uneix: Aquest és nostre programa, aquesta és nostra bandera. A tota la premsa, d'una i altra parla, que sostingui aquests ideals, els brindem nostra humil cooperació i els preguem llur protecció, per a tota la que no pensi així li prometem nostre respecte, i a uns i altres trametem atents nostra coral salutació.

LA REDACCIÓ.

D E L P A S S A T

El perquè de L'ESPIGA

Tot edifici es comença pels fonaments, aquests solen ésser de pedra per assegurar llur estabilitat. Avui molts edificis tenen fonaments de paper i són més sòlids que els primers. El paper, entenem-ho bé, el paper escrit, o sia la premsa, és avui la més ferma plataforma de molts edificis socials. Moltes entitats econòmiques, culturals i artístiques, tots els partits polítics i les més grans companyies industrials funden l'esdevenidor en llurs butlletins, revistes, periòdics i demés òrgans en la premsa que els dona personalitat.

Resta dit el perquè l'entitat cultural i esportiva de la nostra vila «Els Esplais» tot just nascuda ha pensat en tenir un periòdic portantveu dels seus entusiasmes per escampar arreu de la comarca llurs activitats i comunicar als seus membres la vida exhuberant que l'anima assegurant-los-hi un pervindre fastuós i de llarga durada. Fonamenta el seu pervindre en la premsa.

Amb el curt termini de 4 mesos s'ha arrelat ben fons en la nostra vila i fora d'ella; de per tot arreu plouen missives d'enhorabona i s'aixequen crits de joia, als que no sabem com correspondre dignament. Aquí tenim l'altre motiu que ens du a la fundació del nostre periòdic, L'ESPIGA, per a què ens serveixi de llaç d'unió. En direm L'ESPIGA perquè a semblança dels grans de forment que l'integren i que en ésser colgats a la mare terra germinen multiplicant-se d'una manera prodigiosa, també les nostres activitats han fruitat d'una faisó ben meravellosa.

Molt bé sabem que el blat per a donar aquell pa blanc i nodridiu ha d'ésser primer esmicolat i fet pols per les moles, com també preveiem per la nostra pu-

blicació aquest trinxament i esmicolament per part dels nostres enemics per a poder proporcionar-ne el pa blanc d'una gernació culta, noble i admirada per tot-hom, fi principal de la nostra actuació.

FORMENT.

INTERVIU

Diumenge, després d'haver sopat, mentres estava assentat prenent la fresca, en una butaca d'un cafè, vaig tenir ocasió d'enfrontar-me amb un soci protector de la nostra Entitat, i aprofitant aquesta avinentesa, vaig demanar-li si em concedia un curt enterviu.

Acceptat que fou, va començar:

—Enterviu, sobres?

—A mi no pot parlar-me d'altra cosa que dels Esplais.

—Ja m'està bé, i doncs què hi ha de nou?

—En primer lloc, què va semblar-li, la festa del dia de la inauguració del Camp d'Esports?

—Ah! molt bé, excel·lent, admirable, una festa amb totes les de la llei, i que mereix tots els elogis, una festa plena d'organització, i àdhuc encesa d'entusiasme. Jo no sóc fill de Castelló, però fa trenta anys que hi visc, i mai, ni per la missió de l'any 22, havia vist tanta gent a l'Ofici com en aquest dia.

—Feia bon aspecte, veritat?

—Molt!

—Fins potser certa sensació de... com li diré jo ara, sensació de dubte de si era cert el que veien els seus ulls, oi?

—Sí, sí, allò semblava impossible, em feia estrany de veure aquella joventut cantant, sense vergonya, i que demostraven a n'el poble llurs nobles aspiracions.

—I els actes de la tarda? I els de la nit?

—Tot, tot colossal, però el que hom tenia més davant la vista, era l'organització, la disciplina, puix V. ja sap que a Castelló, el jovent...

—Sí, sí, el comprenc... I ara digui'm doncs, V. té fe en aquest ressorgiment de la joventut castellanina?

—Home... veurà... jo he vist moltes coses a Castelló, i no

sabria en concret que contestar-li, però... així... abstractament... agafant-ho al vol com diríem, dec dir-li que segons el meu pensar, hauria de venir una tramuntanada molt forta, perquè arranqués de soca-arrel, un arbre tant jove i fort.

—Així V. està segur que anirà endavant?

—Ho crec, té molts motius a favor.

—Vol fer la merç de indicarme'n tant sols un?

—Perquè no! Un dels més lògics, és el fi que's proposa aquesta Entitat, que és la d'encaminar a la joventut. Aquesta avui, camina sens guia i a les fosques, doncs el més natural, és proporcionar-li una llum i un camí dret, i això és lo que està fent els Esplais.

—Creu que aquesta joventut serà constant?

—Sí!

—Creu V. que donarà fruits aquest resorgiment?

—Més dels que molts es creuen.

—Permetí'm, doncs, una última pregunta. ¿V. n'és protector per «esport» o per convicció? i... perdoni.

—En sóc per convicció, perquè m'agrada protegir les obres, en que s'hi fan homes, i en sóc, també, per esport, però no per l'esport que V. volia dir, sinó pels bons moments que'm proporciona.

—Mils mercès per l'atenció i disposi. Bona nit.

Vàrem encaixar i tot marxant camí de casa, em preguntava jo mateix: A Castelló, n'hi ha molts que pensen així, tardarem gaire en pensar-hi tots?

XIU-XIU.

DEL PRESENT

Per la dignitat de nostra parla:

La parla catalana està sofrint ja fa anys, una malaltia que podríem dir-ne encertadament crònica, puix són contats els casos que no irà acompanyada la conversa amb una paraula grollera i de mal tuf.

La joventut, en primer lloc, és la que's troba més en estat de postració en aquesta greu malaltia, puix que hi ha molts de joves, que creuen un deure, una obligació, un motin per fer-se home, barrejar en mig de ses paraules quelcom de brutícia, quelcom de famer, que els embrut i rebaixa posant-los al nivell d'éssers irracionals.

[Pobre llengua catalana! Tant dolça que ets en el parlà tant formosa en l'escriptura, tan bella en la poesia, tant forta en la

prosa, però tant baixa, tant lletja, tant ordinària quan al mig de les teves lletres, s'hi barregen mots de porqueria, mots de ràbia i de cinisme, que no existeixen en el teu diccionari.

Què en treuen de falsejar la llengua? Quin bé l'hi reporta? Ara que tots volem el seu resorgiment, la perfecció de nostra parla, ara més que mai, ens hi farem forts per aplicar la miraculosa medicina que curi tant greu malaltia, i aquesta campanya serà des d'aquí, des d'aquestes ratlles, a on no regatejarem res, per a parlar-ne sempre, una i altra vegada, fins aconseguir desfer rodonament lo que escrigué, i amb tota raó, l'excels poeta de Catalunya, Mn. Cinto Verdager:

Oh llengua catalana
més dolça que la mel
el llavi que et profana
et fa tornar de fel.

JOT-FLIC.

ESQUITXOS

Tenim un bé de Déu de protectors que ens fan llepar els dits de tan bons i despresos: uns ens ofereixen gratuïtament, tots els departaments necessaris per a poguer instal·lar amb tota cura, sala de lectura, despatx del Director, sala de conferències i despatx per l'administrador i redactors del nostre periòdic. Altres donen tota miena de comissions i descomptes a ells sols concedits, altres ens retornen les despeses amb tot dret cobrades, molts no han cobrat llurs jornals, als demés no els satisfà el pagament d'una quota mesal d'una pesseta i es subscriuen per 2, 3, 4 i fins 5 ptes., tots cerquen la manera de fer-se més simpàtics a la nostra joventut, i naturalment això ens fa quedar bocabadats de contents.

També n'hi ha, no de protectors, sinó de detractors, que voldrien amargar la nostra vida exhuberant, enverinant l'ambient que ens rodeja, però no entenen que a la joventut tot els somriu, i que fins l'adversitat els esperona i encoratja.

Una noieta, que no deu saber gaire de confegir, tot llegint

el rètol de la nostra entitat, en lloc d'Esplais, entengué «des-mais», i en fer-ne broma, cosa ben natural, el dia de la inauguració del camp d'esports, fou ella la que quedà desmaiada, en veure aquella gernació que ho envaia tot, i des de llavors ha llegit millor el nostre nom, no es desmaia i naturalment tampoc en fa broma ara.

Atenció jovent dels Esplais; a la nit els gats són pards i si crideu massa pel carrer us esgarraparan, i a més a més, és de molt mal gust i mancat de cultura el baladrejar a la via pública.

Per assistir a les conferències setmanals que té organitzades Esplais, no precisa fer avant-sala a la plaça esperant els que no venen, perquè després arribeu a «misses dites».

Un de la colla està enfadat perquè no li ha tocat cap paper en el repartiment del «Bruel de Castelló» i no podrà anar a Mallorca de franc. Un bon consell serà, que sigui més puntual a les reunions i conferències i llavors no passarà desapercebut a l'hora del repartiment.

En una vila del nostre Empordà hi estiueja una família de «gente bien» catalana de socarrel, però parla el castellà perquè fa més fi. La canalla d'eixa família suposo parlarà el castellà de municipal, perquè un dia després d'una llarga conversa d'un d'ells amb un company seu de la vila, en preguntar a n'aquest què li havia dit, respongué textualment: M'ha fet una pregunta molt llarga i no l'he entés de res, encara diran que parlant la gent s'enten.

En el camp d'esports.—Un jugador d'un dels equips visitants deixa anar una paraula llorda. El company li diu: —Amic això em molesta, i com l'aludit té dignitat li prega amablement que el perdoni, segellant amb una estreta de mà la

noble correcció. Això és cultura, això és ennobrir l'esport, així s'aixeca un poble.

El dia memorable de la inauguració del nostre camp d'esports, a quina festa hi foren convidades totes les autoritats i entitats de la vila, inclús la «Penya Ràpits» en ésser a punt de començar les sardanes de migdia, en la plaça curulla de jovent, esclatà el ta-ta-rit de la corneta del pregoner de la vila, que poc més o menys digué el que segueix: «Es fa saber al públic que aquesta tarda la «Penya Ràpits» ha organitzat un partit de futbol al *canyet*», i naturalment tota la «Penya Ràpits» va anar a parar al *canyet*. No resulta voler lluitar contra el resorgiment d'un poble i més quan aquest es mou per un ideal de noblesa. Tingueu-ho ben entès amics, que el mal s'afoga amb l'abundor del bé.

EL PINZELL.

NOVES

Els dies 26 d'agost, 2, 9, 16, 23 i 30 de setembre es jugaren diferents partits de futbol entre Esplais F. C. de nostra vila i el F. J. C. d'Olot, campió comarcal de l'últim torneig, el F. C. Costa-Brava de Port-Bou, Esport Català de Figueres i Agullana F. C. respectivament, sempre en el camp dels Esplais i amb la victòria total dels titulars del camp. El partit del dia 23, fou entre el nostre reserva i el Vilacolum, amb la victòria de 8 a 0 pels nostres. El del dia 30 també assolí una noble victòria en l'encontre amb el F. C. Escala per 2 gols a 0.

El prop-passat dia 15 de setembre es celebrà el tradicional aplec de castellanins a la Salut de Terrades, obtinguent aquest any un èxit sorollós. Amenitzà tots els actes la nostra renomnada orquestra «Els Rossinyols». En el número vinent detallarem la festa.

La setmana vinent començaran els assaigs del drama de costums castellanins que ha escrit expresament per a la nostra joventut en J. Puig Dalmau, membre de la nostra secció dramàtica. El prestigiós escenògraf de Figueres Sr. Jové està ultimant les 4 decoracions que ha pintat, totes elles de llocs característics de la nostra vila i que han de portar gran relleu a la representació de l'esmentat drama.

Pel dia 14, tenen demanada tanda per a jugar un partit de futbol amb el nostre primer equip, el Banyoles F. C. Donaran també una vetllada teatral al Cinema Esplais el mateix dia. Demà començaran les sessions cinematogràfiques que duraran tota la temporada d'hivern.

Han retornat molt satisfets els que feren la visita a Lurdes els dies 17, 18, 19 i 20 del mes prop-passat, i esperen que llurs amics i familiars podran, l'any vinent, gaudir de la mateixa joia.

El programa per a la sessió cinematogràfica de demà al «Centre» serà integrat per l'emocionant film americà «El jinete manco» i la còmica de gran èxit «La pandilla».

Els preus seran els de costum, amb el corresponent 30 p. % pels socis.

Començarà tot seguit de finir el futbol.

DE L'ESDEVENIDOR

Divagacions musicals:

Si cerqueu entre aquestes ratlles, documents, fórmules, consells tècnics, etc. etc., aquests mots us seran totalment inútils i els conceptes i les idees que aniran seguint us causaran una decepció profunda. Però si estimeu la música i us plau trobar amb qui parlar de la vostra passió, és segur que hi haurà afinitat entre vosaltres i jo, i tal vegada hauré escrit quelcom que mantes vegades havíeu pensat i sentit vibrar en lo més íntim del vostre ésser. Parlarem no de com es crea la música, sinó de com se l'estima, dels somnis que inspira, de les sensacions que desperta; parlarem de la música com emoció, (potser una de les més grans i més importants) i com un captivat per ella que s'hi entrega sense els prejudicis que dóna la tècnica i sense els escrúpols professionals.

Segons Berlioz, «música és l'art de commoure per mitjà d'uns sons, als éssers intel·ligents i dotats d'òrgans especials i exercitats»; definir així la música és confessar, és assegurar, que no pot considerar-se «feta per tots». No ens endinsarem, però, en aquestes teories que ens portarien massa lluny.

La música és la més gran i la més sublim de totes les arts. És, també, la més sùtil, la més inmaterial: L'arquitecte ordena els blocs de pedra; l'escultor treballa damunt el marbre, bronze, fusta; el pintor fixa les seves coloraines damunt el paper, tela, etc. Tots treballen sobre una materia fixa; fins el poeta troba en les paraules del seu idioma els elements fixes i, en certa manera, preparats de la seva obra. Però el músic no; el músic sols treballa en el buid i per el buid; no disposa de res més que d'unes sonoritats tant aviat percebudes com apagades, de les que no

pot quedar-ne més que el record; treballa del no res i amb el no res. ¿Què més sùtil i més inmaterial, doncs?

Hem dit també, que era l'art més sublílm: Contempleu un quadre, admireu una escultura, lo que sigui, i reconeixereu un valor artístic a allò; vos hi trobareu bé, a gust, amb verader plaer, davant l'expressió, la manifestació de bellesa que tindran aquelles obres que vostres ulls admiraran. Però, que faci sotragar la vostra ànima, que desperti dintre vostre un exèrcit d'emocions que faci bategar violentment el vostre cor i que faci vibrar les fibres més íntimes del vostre ésser, això sols és un l'art que pot fer-ho i aquest es l'art dels sons. I per l'afortunat que sap estimar-la, la música li es una font inesgotable de sensacions diverses que corren bojament per les seves venes, quan les ones sonores de la gran musa penetra en el seu oï. I he dit per aquells que saben «estimar-la», perquè la música deu ésser jutjada per el sentiment abans que per l'enteniment; es cosa de cor, no de seny.

Aquests tècnics insensibles a la gran musa, solament són atents als procediments; doncs mentre el vostre cor s'encongeix perdut entre els rics colors sonors, i, fins les llàgrimes humitegen els vostres ulls, ells, els tècnics, censuren a mitja veu l'oportunitat d'un acord de sèptima o emiteixen un comentari irònic quina complicació gela. L'emoció no és per ells; és un valor que no els preocupa.

Un vertader enamorat quan està sol amb la seva estimada, parla com un poeta, amb una tendresa i amb una ingenuïtat extraordinàries; deixa de banda tota explicació científica per embriagar-se en el filtre. Vibra, estima, té fe. Així aquell que estima la música i necessita d'ella i és esclau seu des del primer compàs amb un consentiment extasiat de tot el seu ésser, aquest, capaç de fer obra d'amor, és segur que comprendrà millor el misteri i reverenciarà a l'art diví, molt millor que el més enterat tècnicament parlant.

KAFE-CREM.

(Continuarà.)

SECCIÓ DE PASSATEMPS

JARDINERIA.—Si voleu obtenir flors i plantes exuberants regueu-les amb el producte següent: Sal comú, 10 grams; nitrat de potasa, 5 grams; magnèsia, 1 gram; fosfat sòdic, 2 grams.

Per a cada cullerada de pols, 1 litre d'aigua. Regueu amb aquest suc les plantes i veureu el rendiment que donaran.

L'OLI D'OLIVES.—Per a conèixer si és vertader només cal empapar un terrós de sucre amb àcid clorídric (salfumant) i ajuntar-hi dues vegades el seu volum de l'oli que vulgueu examinar. Si l'oli és d'olives restarà inalterable, si per contra, es fals deixarà un fons vermellós.

PASTA PER ESMOLAR ELS GAVINETS DE TAULA.—Cauxo, 280 grams; esmeril en pols, 120 grams; sofre, 84 grams. Del conjunt se'n fa una pasta i utilitzar després de seca de la mateixa manera que les pedres d'esmolar.

MIKI.

LLAPIS ROIG

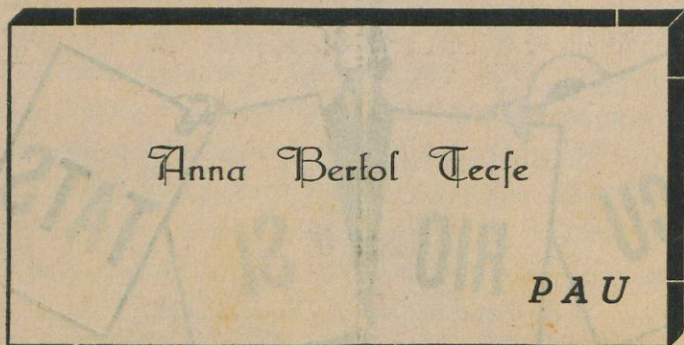
EL BENJAMÍ.—Menys títols i més text. Esperem l'altre per ajuntar-ho.

TILIN.—Home de Déu, no siguis tan temorós, no som tan valents encara.

XEC.—Envia els originals a temps que ja seran atesos com cal.

FANAL.—No promets tant i compleix més que això fa més home.

TARJA

Combineu degudament aquestes lletres per tal que donguin el nom d'un setmanari i el lloc on es publica.

LOGOGRIF NUMÈRIC

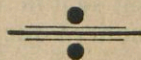
- 1 2 3 4 5 6 7 Entitat
 3 4 5 7 5 Lloc de compra
 3 6 4 5 Per batejar
 3 5 6 7 Residència
 3 1 7 Quan camines
 7 6 Afirmació
 3 5 Aliment
 4 Consonant

AFORÍSTICS

Ans d'ensenyar

.

Completeu l'aforisme amb la paraula que manca.

FUGA DE VOCALS

L. q.. n. v.lg..s p.r t.
 n. v.lg..s p.r n.ng.

Envieu les solucions a la nostra Redacció i en finir l'any haureu un petit obsequi, i a més a més els vostres noms seran publicats al número vinent.